

Studijní texty

Název předmětu: Řízení bezpečnosti

Téma: Vývoj bezpečnostního prostředí, aktuální bezpečnostní hrozby pro ČR

Zpracoval: Ing. Miroslav Jurenka, Ph.D.

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Název projektu: Inovace magisterského studijního programu Fakulty ekonomiky a managementu

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/2.2.00/28.0326

PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY.

Obsah

Úvod

1. Obecná charakteristika a teritoriální vymezení.
2. Predikce vývoje bezpečnostního prostředí
3. Aktuální bezpečnostní hrozby pro ČR

Závěr

Úvod

Trvalým předmětem zájmu obyvatelstva je výzkum bezpečnostního prostředí, analýza jeho stavu a prognóza jeho předpokládaného vývoje. Jedná se o syntetizující výzkum celé řady dynamických a složitých procesů, které vzájemně s různou intenzitou působí na chování státu. Výběr relevantních dat, jejich analýza a vypracování přesné prognózy jsou z hlediska zachování a zvyšování úrovně bezpečnosti státu mimořádně důležitými činnostmi

1. Obecná charakteristika a teritoriální vymezení.

Bezpečnostní prostředí je vnějším prostředím ovlivňujícím bezpečnostní politiku státu. Lze jím rozumět prostor, v němž se realizují a střetávají zájmy státu se zájmy jiných aktérů systému mezinárodních vztahů a odehrávají se zde procesy, které mají významný vliv na úroveň bezpečnosti státu.

Bezpečnostní prostředí se oproti prostředí rozkládajícímu se uvnitř plně suverénních států vyznačuje **výraznější mírou nepoznatelnosti** a sníženou možností kontroly. Jeho charakter je ovlivněn v podstatě anarchickým systémem mezinárodních vztahů, kde neexistuje nadstátní suverénní globální moc, která by určovala a efektivně vymáhala "pravidla hry" a regulovala tak chování aktérů tohoto systému. Bezpečnostní prostředí je proto do značné míry **prostředím nejistoty**.

Teritoriální vymezení bezpečnostního prostředí

Z teritoriálního hlediska lze bezpečnostní prostředí, v němž se nachází Česká republika, lze rozlišovat v několika úrovních, a to v závislosti na významu událostí v nich se odehrávajících a majících bezprostřední nebo zprostředkovaný vliv na bezpečnostní situaci naší země. Každá z těchto úrovní má dimenzi teritoriální a

dynamickou, které popisují geograficky vymezitelný rozsah a míru vlivu České republiky na vývoj v tomto prostoru:

Bezprostřední bezpečnostní prostředí

zahrnuje především sousední státy (Německo, Rakousko, Slovensko, Polsko) a případně též i jejich sousedy vzhledem k určité možnosti rozšíření případné krizové situace a regionální integrační, politická a hospodářská uskupení (Visegrádská čtyřka, Středoevropská iniciativa, CEFTA atd.). Vývoj v bezprostředním bezpečnostním prostředí je do určité míry samostatně ovlivnitelný zahraniční politikou České republiky a je v možnostech naší země zde účinně zasáhnout diplomaticky, hospodářsky (ať již formou poskytování výhod či sankcemi) či vojensky.

Blízké bezpečnostní prostředí

zahrnuje evropské státy a velká integrační hospodářská a bezpečnostní uskupení (Evropská unie, NATO, Západoevropská unie aj.). Vývoj v něm je ovlivnitelný Českou republikou pouze v určitém, různě omezeném rozsahu, v závislosti na charakteru a významu konkrétní události, navíc zpravidla pouze zprostředkovaně, nepřímo, tzn. zejména formou účasti (zapojení) České republiky do projednávání konkrétních záležitostí na půdě mezinárodních organizací s evropskou působností (OBSE, NATO, EU), méně již formou dvoustranných či jiných jednání a vztahů.

Vzdálené bezpečnostní prostředí

zahrnuje hlavní zájmové oblasti světových a evropských mocností (např. strategické surovinové základny, komunikační trasy apod.) a vývoj v něm je politikou České republiky v podstatě neovlivnitelný nebo pouze ve velmi omezeném rozsahu, tzn. zpravidla pouze formou účasti (zapojení) České republiky do projednávání konkrétních záležitostí na půdě mezinárodních organizací s celosvětovou působností (OSN

2. Predikce vývoje bezpečnostního prostředí

Nové bezpečnostní prostředí

V 90. letech se objevuje pojem „nové bezpečnostní prostředí“, kterým se jeho uživatelé snažili odlišit novodobou situaci od situace v období studené války a bipolárního rozdělení světa. Pro toto (tehdy) nové bezpečnostní prostředí jsou zpravidla uváděny následující charakteristiky:

Minimalizace nebezpečí vzniku globálního konfliktu mezi Západem a Východem.

kteřá je dána rozpuštěním Varšavské smlouvy (30.6.1991), rozpadem Sovětského Svazu (12.12.1991) a postupným faktickým zánikem východního bloku. Současně s dezintegrací východní části evropského kontinentu jsou navazovány smluvní vztahy se Západem, které upravují vzájemné poměry v politické i vojenské rovině. Např. byla podepsána Smlouva o omezení počtu konvenčních sil v Evropě (19.11.1990), s úpadkem vlivu SSSR došlo i ke změnám státoprávního uspořádání řady zemí Střední a Východní Evropy (sjednocení Německa, rozpad Československa a Jugoslávie), které definitivně pozměnily geopolitickou situaci v této části kontinentu

Pokles pravděpodobnosti přímé agrese mezi státy.

Rozpadem Varšavské smlouvy a SSSR se výrazně *snížilo riziko globálního konfliktu*. Supervermoci se začaly mnohem více soustřeďovat na řešení domácích problémů a především Ruská federace jako nástupce Sovětského svazu ztratila vliv na dění v bývalých zájmových oblastech SSSR. Uvolnění pevného bipolárního rozdělení světa umožnilo (znovu)oživení dlouhodobých tenzí v řadě zemí a způsobilo erupci vnitrostátních konfliktů, zejména v jihovýchodní Evropě, Zakavkazsku a v řadě afrických zemí. Devadesátá léta jsou obdobím vzniku nových národních států, jejichž existence je důsledkem emancipace dosud nesamostatných etnických skupin.

3. Aktuální bezpečnostní hrozby pro ČR

Na základě analýzy bezpečnostního prostředí, ve kterém se ČR nachází, lze identifikovat specifické hrozby pro její bezpečnost. ČR jako zodpovědný člen mezinárodních organizací zahrnuje mezi relevantní bezpečnostní hrozby i takové, které nemají přímý dopad na její bezpečnost, ale ohrožují její spojení.

- Terorismus
- Šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů.
- Kybernetické útoky.
- Nestabilita a regionální konflikty v euroatlantickém prostoru a jeho okolí.
- Negativní aspekty mezinárodní migrace.

- Organizovaný zločin a korupce.
- Ohrožení funkčnosti kritické infrastruktury.
- Přerušení dodávek strategických surovin nebo energie.
- Pohromy přírodního a antropogenního původu a jiné mimořádné události.

Závěr

Poznání bezpečnostního prostředí ČR je jedním z klíčových faktorů pro definování bezpečnostní politiky. Ve všech úrovních bezpečnostního prostředí se mohou odehrávat události různého charakteru s bezprostředním nebo zprostředkovaným vlivem na úroveň bezpečnosti ČR. Některé skutečnosti vyplývající z vývoje bezpečnostního prostředí nebo národní zájmy jiných států mohou být v rozporu s národními zájmy ČR, mohou ji ohrožovat a stát se pro ČR hrozbou. Proto je analýza bezpečnostního prostředí a procesů v něm se odehrávajících mimořádně důležitá a stále aktuální.

Úkoly pro samostatnou práci:

1. Prostudovat historii bezpečnostního prostředí a trendy jeho vývoje
2. Seznámit se s Bezpečnostní strategií České republiky. *Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR 2011, ISBN 978-80-7441-005-5.*